

Rusko – geografický přehled

Zatímco knihy o zeměpisu SSSR vycházely v 50.–80. letech málem po desítkách, po změně režimu se z tohoto regionu málem stala „terra incognita“. Teprve nedávno se na českém knižním trhu objevila nová kniha z pera odborníka na slovo vzatého – docenta Ladislava Skokana z ústecké univerzity J. E. Purkyně, která bílé místo zaplnila.

Kniha **Rusko – geografický přehled** (UJEP, Ústí nad Labem 2005) sice vypadá jako skriptum, ale rozhodně je něčím víc (a nejen proto, že ji recenzovali hned dva uni-

verzitní profesori). Na více než 200 hustě popsaných stránkách s množstvím poznámek je podán celkový přehled geografie největší země světa, a to jak její fyzické, tak sociogeografické složky, včetně regionálního přehledu. Statistické údaje jsou vesměs přebírány z posledního sčítání (2002), lahůdkou jsou pak některé tabulkové přehledy, mj. seznam nejvýznamnějších utajovaných měst (s. 66) včetně jejich dnešních jmen a příslušné vojenské specializace, kvůli níž ani nebyly zakreslovány na mapách.

Co lze knize vytknout, je jistá závislost na ruské geografické literatuře a vůbec zdrojích, které podmiňují i jistý „ruský“ pohled na věc, mj. v otázce Čečenska (pozn., s. 154). Na druhou stranu je právě tento pohled z druhé strany možná tím, co jinak chybí většině české literatury k teritoriu, kde zítra už (nebo teprve?) znamená včera...

Jiří Martínek
martinek_jiri@centrum.cz

Co možná nevíte o zemětřesení

Některá velká města zničená zemětřesením:

Parma 1177, Dubrovnik 1667, Lisabon 1755, Komárno 1763, San Francisco 1906, Messina 1908, Tokio 1923, Ašchabad (Turkmenistán) 1948, Skopje 1963, Taškent 1966, Soluň 1978, Gjumri (Arménie) 1988

Historicky nejsilnější zemětřesení bylo 22. 5. 1960 v Chile, jeho síla byla stanovena na 9,5 stupně Richterovy škály.

Zemětřesení v ČR

Území našeho státu nepatří k oblastem, kde by seizmická činnost byla nějak výrazná, přesto i tady se můžeme se zemětřesením setkat. K „nejohroženějším“ oblastem patří Chebsko, dále Podkrušnohoří, Trutnovsko a Ostravsko; většina seizmických událostí ovšem nebývá příliš patrná. K nejsilnějším novodobým zemětřesením se počítá událost, k níž došlo 21. 12. 1985 v západních Čechách, s epicentrem u vsi Nový Kostel na Chebsku; při ní bylo poškozeno na 15 % domů. Magnitudo tohoto zemětřesení dosáhlo hodnoty 4,6 stupně Richterovy škály.

Nejstarší seizmická stanice u nás byla založena roku 1908 v Chebu a pracovala do 60. let 20. stol. Centrální seizmická stanice

Geofyzikálního ústavu AV ČR se nachází v Průhoncích u Prahy, další jsou např. v Praze (založena 1927), Kašperských Horách, Úpici, Panské Vsi na Kokořínsku, Polomu v Orlických horách, Novém Kostelu na Chebsku (od 1986), Ostravě-Krásném Poli, Moravském Berouně, Vranově u Brna či Moravském Krumlově.

Zásahy zemětřesení do světových dějin

V srpnu 1276 byl papežem zvolen Jan XXI., původem Portugalec, který přesvědčil své volitele mj. i tím, že má velké lékařské znalosti, takže se dožije vysokého věku. Choroby ho opravdu netrápily. Zato již devět měsíců po zvolení na něj při

zemětřesení ve Viterbu 20. května 1277 spadl strop papežského paláce...

Při pomoci obětím italského zemětřesení 1908 bylo nasazeno i několik ruských lodí, tehdy zrovna kotvicích v jihoitalských přístavech. Mezi nimi byl (podle některých zdrojů) i křižník Aurora, který se pak v dějinách proslavil zcela jinak.

Kvůli tragickému zemětřesení v Arménii v prosinci 1988 byla odvolána sovětsko-americká schůzka na nejvyšší úrovni (Reagan – Gorbačov). Sovětský prezident, tehdy pobývající v New Yorku, narychlo odcestoval do vlasti, postižené katastrofou, která si vyžádala na 25 000 obětí.

Jiří Martínek

Největší zemětřesení

Oblast	Rok	Počet obětí
Čína (provincie Shan-xi)	1556	830 000
Indie (Kalkata)	1737	300 000
Čína (provincie Che-pej)	1976	242 000 (úředně, možná až 600 000)
okolí Bengálského zálivu	2004	230 000*
Írán	893	asi 225 000
Malá Asie	458	asi 200 000
Čína (Kan-su)	1920	asi 200 000
Japonsko (Tokio)	1923	143 000
Turkmenistán	1948	110 000
Itálie (Messina)	1980	80 000
Portugalsko	1755	75 000*
Peru (Huascarán)	1970	66 000

* prakticky všechny oběti způsobila následná vlna tsunami

Mezinárodní konference o dopravě – projektová výuka

Na pedagogických praxích při studiu geografie na PŘF UK se mi naskytla možnost vyzkoušet si různé metody výuky. Již od začátku jsem odmítal pouze vykládat látku, jak jsem tomu byl zvyklý ze svých studentských let. Proti této formě výuky stála jak stránka motivační, tak i její silné propojení s předvedeným výkonem učitele, který u tabule odříká text jako herec na divadle. A tudíž vzhledem k mé relativní nezkušenosti by se zde naskýtl množství prostorů pro chyby, a to jak metodické, tak i faktografické. Rozhodl jsem se proto přenést hlavní aktivitu na bedra žáků a sebe postavit do pozice tutora, jakéhosi usměrňovatele jejich činnosti. Tuto možnost mi poskytla projektová výuka.

Co je to projektová výuka?

Projektová výuka – slovní spojení, které je dnes v souvislosti s moderní výukou možno slyšet ze všech stran. Ale oč přesně se jedná? Průcha (2001) uvádí tuto definici projektové výuky: „Je to vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním. Vychází z pragmatické pedagogiky, podporuje motivaci žáků a kooperativní učení.“ K upřesnění pojmu „projekt“ bych zde ještě uvedl definici tohoto pojmu, jak ji uvádí Petty (1996): „Projekt je úkol nebo série úkolů, které mají žáci plnit – většinou individuálně,

ale někdy i ve skupinách. Žáci se mohou často víceméně sami rozhodovat, jak, kde, kdy a v jakém sledu budou úkoly provádět. Projekty mívají zpravidla otevřenější konec než jiné samostatné práce.“

Jedná se tedy o způsob výuky vedoucí žáky k vlastním aktivním činnostem, jako je vyhledávání zdrojů informací, jejich zpracování, experimentování, interpretace výsledků a jejich vyhodnocení. Podporuje individuální aktivitu, tvořivost, vzájemnou komunikaci, zodpovědnost za své chování k ostatním členům skupiny či za odvedenou práci a schopnost si svou práci obhájit a začlenit daný problém do více různých oblastí. Na začátku projektu je vždy sta-